

De netto-effecten van de VDAB-trajectwerking

In het Open Forum van de vorige editie van Over.Werk werd reeds gewezen op de noodzaak om het reïntegratiebeleid voor werklozen te toetsen op basis van de netto-effectiviteit van de genomen maatregelen, zoals de trajectwerking van de VDAB. De bruto-effecten zijn immers conjunctuurgevoelig en manipuleerbaar door de selectie van 'sterke' doelgroepen en bevatten dus een groot deel 'deadweight'-effecten die er ook zonder de maatregel zouden zijn.

Onderzoeksofzet

De netto-effectiviteit is het aandeel deelnemers aan een maatregel (gaande van korte sollicitatietraining tot uitgebreid traject) dat dankzij deelname aan de betrokken maatregel binnen een bepaalde termijn uitstroomt uit de arbeidsreserve na het vinden van een job. Daarnaast zou men ook nog de duurzaamheid van de uitstroom in rekening kunnen brengen (bijvoorbeeld door de periode van onafgebroken tewerkstelling te meten) maar dit zou het meetprobleem enkel maar doen toenemen.

De VDAB berekende tot voor kort doorgaans bruto-uitstroomresultaten, maar heeft recent een studie uitgevoerd naar de *netto-effecten van de trajectwerking* voor de periode eind 1999-eind 2001 door de uitstroom van deelnemers aan trajectwerking te vergelijken met de uitstroom van vergelijkbare controlegroepen die geen traject doorlopen hebben. Hierbij werd op vijf momenten (december 1999, 2000, 2001 en juni 2000 en 2001) een steekproef genomen van enkele duizenden beëindigde werkzoekenden-trajecten (alles samen iets meer dan 19 000 trajecten). Niet op een welbepaald moment (zoals meestal bij de bruto-uitstroom), maar

gedurende twaalf opeenvolgende maanden na het traject wordt de situatie van de betrokken werkzoekenden (al of niet nog ingeschreven werkzoekende) op het einde van deze maanden vastgesteld, hetgeen een score oplevert tussen nul (telkens ingeschreven werkzoekend op het einde van de twaalf maanden) en twaalf (telkens uitgestroomd op het einde van de twaalf maanden). Hetzelfde ge-

beurt voor de controlegroepen zonder traject (in de periode van twee jaar rond de steekproeftrekking geen traject beëindigd en ook niet bezig in een traject) die samengesteld zijn op basis van dezelfde waarden voor de variabelen geslacht, leeftijd, werkloosheidsduur, studieniveau en etniciteit.

Resultaten

De meting levert volgende resultaten op voor de groep die een traject gevolgd heeft:

- bijna de helft (49,4%) heeft de maximale score 12 en was dus gedurende het eerste jaar na het traject telkens uitgestroomd op het einde van elke maand (korte werkloosheidsperioden tijdens (een) bepaalde maand(en) zijn niet uitgesloten);
- 12,1% heeft de minimale score 0 en was gedurende het eerste jaar na het traject op het einde van elke maand nog ingeschreven als werkzoekende (korte tewerkstellingsperioden tijdens (een) bepaalde maand(en) zijn niet uitgesloten);
- de resterende 38,5% is ongeveer gelijk verdeeld over de elf andere scores met een aandeel van ongeveer 3%, maar met een iets hoger aandeel

voor de scores 9, 10 en 11 (respectievelijk 3,8%, 4,4% en 5,2% was gedurende het jaar na het traject 9, 10 en 11 keer uitgestroomd op het einde van een maand).

Het uitstroompercentage wordt dan berekend als het aandeel werkzoekenden dat op minstens zes van de twaalf meetmomenten (einde van de maand) niet meer ingeschreven was als werkzoekende.¹ Voor de groep werkzoekenden met traject komt dit percentage op 73%. Het verschil in het uitstroompercentage van beide groepen (deze met en deze zonder traject) is dan de geschatte netto-uitstroom van de werkzoekenden die een traject gevolgd hebben. Dit verschil (uitgedrukt in procentpunten, zie tabel) in de uitstroom tussen personen met een traject en vergelijkbare personen zonder traject is een indicatie van de invloed van het al of niet volgen van een traject op de uitstroom. We verduidelijken dit aan de hand van een voorbeeld uit de tabel waarin het netto-effect opgenomen is van gelabelde en spontane trajecten volgens enkele kenmerken van de werkzoekenden. Labelen is het automatisch en verplicht opnemen van werk-

zoekenden in een traject op basis van hun kenmerken zoals vastgelegd in de Europese richtsnoeren 1 en 2: zo moeten schoolverlaters onder 25 jaar zonder hoger onderwijs in de derde maand van hun inschrijving opgenomen worden in een traject. Werkzoekenden kunnen ook zelf een aanvraag doen voor trajectbegeleiding of opleiding, dit zijn dan *spontane* trajecten.

Uit tabel 1 blijkt dat de globale meer-uitstroom voor uitgebreide (bestaande uit minstens drie modules waarvan een opleidingsmodule), gelabelde trajecten 29 procentpunten (ppn) bedraagt. Dit is het verschil tussen het totale (of bruto) uitstroompercentage van alle werkzoekenden (in de steekproef) die een uitgebreid, gelabeld traject hebben gevolgd (75%) en het totale uitstroompercentage van alle werkzoekenden (in de controlegroep) die geen traject gevolgd hebben (47%). Abstractie makend van enkele methodologische problemen geeft het verschil het netto-effect aan van het volgen van een traject in de totale uitstroom: op 100 werkzoekenden met traject stromen er 75 uit, op 100 vergelijkbare werkzoekenden zonder traject

Tabel 1.

Geschat netto-effect (in procentpunten (ppn)) van gelabelde en spontane trajecten volgens leeftijd, werkloosheidsduur en studieniveau.

(ppn)	Gelabelde trajecten	Spontane trajecten
Totaal		
- Beperkte trajecten	23 (68%-46%)	36 (82%-46%)
- Uitgebreide trajecten	29 (75%-47%)	36 (83%-47%)
Leeftijd (uitgebreide)		
- < 25 jaar	23 (85%-63%)	28 (90%-63%)
- 25-39 jaar	29 (75%-46%)	36 (83%-46%)
- > 40 jaar	30 (61%-31%)	40 (72%-31%)
Werkloosheidsduur (uitgebreide)		
- < 6 maand	13 (81%-68%)	19 (87%-68%)
- 6-12 maanden	26 (75%-49%)	34 (83%-49%)
- > 1 jaar	45 (69%-24%)	53 (77%-24%)
Studieniveau (uitgebreide)		
- Laaggeschoold	30 (70%-40%)	39 (79%-40%)
- Middengeschoold	29 (75%-46%)	37 (83%-46%)
- Hooggeschoold	26 (80%-54%)	33 (87%-54%)

^o Het verschil wordt uitgedrukt in ppn omdat het een verschil is tussen twee (uitstroom)percentages, van de controlegroep (zonder traject) en van de onderzoeksgroep (met traject).

Bron: VDAB.

stromen er 47 uit, dus geeft het volgen van een traject aanleiding tot een hogere uitstroom of een netto-effect van (afgerond) 29 ppn.

Uit de totaalgegevens in de tabel is dus ook af te leiden dat spontane trajecten een groter netto-effect hebben dan gelabelde trajecten en dat uitgebreide trajecten een groter netto-effect hebben dan beperkte trajecten, althans bij de gelabelde trajecten. Dit is niet het geval bij de spontane trajecten, wellicht omdat het profiel van de werkzoekenden in spontane trajecten vergelijkbaar is.

Bij een opsplitsing naar leeftijd blijkt dat het netto-effect groter wordt naarmate de leeftijd toeneemt, maar dit is minder uitgesproken bij de gelabelde trajecten. Er is dus een vrij groot verschil naargelang het soort trajecten en de leeftijd. Spontane trajecten scoren systematisch hoger en het netto-effect is groter bij 'moeilijkere' doelgroepen.

Dit geldt ook voor de andere variabelen, vooral de werkloosheidsduur. Het netto-effect varieert van 13 ppn voor gelabelde trajecten bij kortdurig (minder dan zes maand) werklozen tot liefst 53 ppn voor spontane trajecten bij langdurig (minstens een

jaar) werklozen. Het netto-effect is drie maal hoger bij langdurig werklozen dan bij kortdurig werklozen. De verschillen volgens *studieniveau* zijn veel kleiner: het netto-effect is groter naarmate het studieniveau lager is, maar deze verschillen zijn statistisch niet significant. Opvallend is het relatief grote netto-effect van de trajecten, vooral van de spontane, bij de hooggeschoolden.

Geert Degraeve
Francis Holderbeke
VDAB

Noot

1. Dit is uiteraard nog een onvolledige indicator van 'duurzame' uitstroom, maar een betere uitstroombetaling wordt pas mogelijk na koppeling met tewerkstellingsgegevens.

Bibliografie

Bollens, J. (2004). Netto-effectiviteit als leidraad voor het reïntegratiebeleid. *Over.Werk*, nr. 1-2/2004, pp. 25-26.